

Informace o nové publikaci

Malina P.

**Prof. MUDr. Antonín Jabor, CSc.,
Prim. MUDr. Janka Franeková, PhD.**

**Spolupracoval
RNDr. Zdenek Kubiček**

PRINCIPY INTERPRETACE LABORATORNÍCH TESTŮ

Je mi opravdu velkým potěšením, že Vám mohu přinést základní informace o nové publikaci, která vychází počátkem listopadu t. r. Jejimi autory jsou renomovaní odborníci, kteří působí na Pracovišti laboratorních metod Institutu klinické a experimentální medicíny.

Dovolím si úvodem podotknout, že kniha vyplňuje „bílé“ místo v klinicko-biochemické literatuře (jistě je ale široce použitelná i v dalších laboratorních oborech), a to jak v měřítku českém, tak nepochybně i světovém. Pokud byste stále ještě váhali do knihy nahlédnout, postačí si přečíst předmluvy prof. Engliše a RNDr. Friedeckého, kteří jako recenzenti velmi dobře vědí, do doporučují.

Autoři ve své předmluvě uvádějí, že se chtěli vyvarovat naplnění následujícího rčení: „Teorie je, když všechno víme, ale nic nefunguje. Praxe je, když všechno funguje, ale nikdo neví proč. My jsme spojili teorii s praxí, nic nefunguje a nikdo neví proč.“ Jsem přesvědčen, že je tomu právě naopak: Vše funguje a oni (autoři) ví proč. Zvidavý čtenář jistě nalezne řadu odpovědí na otázky, které si ani sám nedovolil položit.

Publikace, která čítá celkem 381 stran, je členěná do čtyř kapitol (1-4) a pěti příloh (A-E). Kapitoly jsou dále členěny na podkapitoly – na konci každé z nich jsou přehledně shrnuty klíčové informace, na závěr kapitoly je uvedena literatura k danému tématu.

Kapitola 1 uvádí důvody sepsání monografie, vysvětluje pojem EBLM – Laboratorní medicína založená na důkazech a popisuje kritické postupy spolupráce laboratoře a kliniky.

Kapitola 2 se věnuje následujícím pojmům: Biologická variabilita, Biologická variabilita a specifikace analytické kvality, Poznámky k analytické variabilitě, Vztah intra- a interindividuální variability: index individuality, Referenční meze a intervaly, Nejistota referenčních mezí, Problém porovnatelnosti, „plausibility“ a „harmonizace“ referenčních mezí,

Kritická diference, Least Significant Change. Každý pojem je podrobně teoreticky vysvětlen, analyzován a na praktickém příkladu jsou ozřejměny všechny možné souvislosti.

Kapitola 3 popisuje použití biomarkerů a jejich diagnostickou efektivitu v následujících podkapitolách: Principy použití biomarkerů; Diagnostická efektivita; Modelování výsledků nasazení testu; Další přístupy k hodnocení efektivity testů; Použití více testů - klady a zápory multimarkerového přístupu. V těchto kapitolách je srozumitelně a na názorných příkladech vysvětlena řada statistických postupů od základních charakteristik laboratorních testů až po Bayesovu větu a její aplikace.

Kapitola 4 uvádí všechny medicínské aktivity od indikace po interpretaci testu: Racionální indikace laboratorního testu; Principy využitelné při lékařské kontrole výsledků, interpretaci a konzultacích; Interpretace nálezů. Mj. obsahuje tato kapitola praktické tabulky: literární a reálné nastavení delta-checku, příklady poločasů eliminace různých analytů, nastavení kritických hodnot, a to vše s vysvětlením teoretických podkladů i klinických souvislostí.

Příloha A porovnává vybrané charakteristiky (index individuality, mezilehlá preciznost, six sigma, kritická diference) biochemických markerů z různých oblastí: kardiální markery (včetně poznámek k hs cTnT); TDM; nádorové markery; markery poruch metabolismu sacharidů; ukazatele zánětu, infekce, imunity; ukazatele kostního a svalového metabolismu; endokrinologie; Biomarkery funkce ledvin; Acidobazická rovnováha, ionty; Játra, pankreas;

Biochemické ukazatele používané při interpretaci v hematologii. Příloha B je věnována principům interpretace výsledků měření v moči včetně výčtu různých indexů vztažených ke kreatininu.

Příloha C obsahuje popis jednotlivých laboratorních markerů ve struktuře laboratorní příručky s uvedením podrobných charakteristik jak teoretických, tak reálně dosažitelných v praxi: Referenční meze, Intraindividuální variabilita, Povolená chyba EHK, Interindividuální variabilita, Reálný CVa, Požadovaná preciznost, Reálné Six sigma, Maximální tolerovatelná bias, Index individuality s reálným CVa, Teoretická povolená celková chyba, Kritická diference relativní, Index individuality (teoretický, bez CVa), Kritická diference absolutní. Jak sami autoři uvádějí, nesou zde „kúži na trh“, tím, že uvádějí hodnoty dosahované ve vlastní (rozumějte tam, kde pracují) laboratoři. V této příloze je popsáno více než 100 analytů. Příloha D přináší souhrnné vysvětlení řady pojmů, příloha E obsahuje seznam zkratk a na závěr je uveden rejstřík.

Závěrem si dovolím ocenit vytrvalost a cílevědomost autorů – jen vzdáleně si dovedu představit, jaké obrovské množství práce se za publikací skrývá. Tím myslím nejen samotné její sepsání, ale též vyhledávání a studium literárních zdrojů, třídění informací a hlavně zapracování všech podkladů (teoretických i reálně naměřených) do formy laboratorní příručky s podrobnými informacemi o jednotlivých analytech. V takovémto formátu dosud podobné údaje nebyly dostupné, což znamená, že si všichni můžeme

porovnat svá data s těmito publikovanými. Věřím, že knížka se bude nejen líbit, ale umožní nám všem hlouběji proniknout do tajů klinické biochemie, jako se to nepochybně podařilo autorům. Proto by tato publikace měla být součástí knihovny každého klinického biochemika.

Pozn.: Vydání podpořila firma Roche s.r.o., Diagnostics Division.